

Specialista v oboru paliatívnej medicíny: paliatívec alebo paliatológ?

doc. MUDr. Miroslav Kala, CSc.

Hospic na Svatém Kopečku, Olomouc
Ústav ošetrovatelství FZV UP, Olomouc

Autor diskutuje o používaní termínů paliatívec a paliatívni medicína. Slovo paliatívec navrhuje nahradit slovom paliatológ a jako synonymum paliatívni medicíny doporučuje termín paliatologie.

Klíčová slova: paliatívni medicína, paliatívec, paliatológ, paliatologie.

Paliatívni medicína se v posledních letech profiluje jako samostatný lékařský obor. Od roku 2004 v České republice existuje samostatný specializační obor Paliatívni medicína a léčba bolesti. V roce 2008 byla založena Česká společnost paliatívni medicíny ČLS JEP a přibývajícím počtem hospicových zařízení vyžaduje připravit patřičně erudované specialisty.

Termín paliatívni medicína nemá v českém jazyce jednoslovný korelát (1). Podobně i v jazyce anglickém či německém bývá používán termín složený ze dvou slov, což je vlastně doslovný překlad názvu používaného v češtině. Pouze ve francouzském jazyce existuje jednoslovné pojmenování oboru, tedy slovo palliatologie. Jednoslovné označení pro paliatívni medicínu by mohlo v českém jazyce být velmi jednoduše převzato ve stejném tvaru, pouze s upraveným pravopisem, tedy paliatologie.

Na povrch všeho dění vyplouvá následující otázka. Jak by měl být správně nazýván lékař, který se paliatívni medicínou zabývá? Běžně bývají používána různá slovní spojení: lékař se specializací v paliatívni medicíně, lékař školený v paliatívni medicíně apod. V běžném slovním kontaktu, samozřejmě, zejména z praktických důvodů, bývají často používány zkrácené termíny. Poměrně často se na kongresech, sjezdech, školeních a dokonce i na oficiálních internetových stránkách objevuje termín *paliatívec*. Vyslovil jsem slovo *paliatívec* před vysokoškolsky vzdělaným laikem (s univerzitním humanitním vzděláním), který jeho obsah nechápal a již podle jeho (pa)tvaru odhadoval, že se jedná o nějaký lingvistický žert. Frekvence, s jakou je uvedené slovo používáno, a zvyk, který z jeho používání vzniká, vytváří veškeré předpoklady pro jeho postupné šíření z přednáškových sálů a učeben do odborných časopisů a monografií. Než k tomu dojde, doporučuji se nad uvedeným termínem více zamyslet.

Slovo *paliatívec* již svým zvukem a rytmem připomíná některá slova s dehonestujícím příděchem. Pokusím-li se najít slova znející podobně, dostávám se rázem do období svých studentských let. Maturoval jsem v roce 1977 a díky tehdy získá-

vanému vzdělání se mi zcela automaticky vybavují slova: *komsomolec*, *mičurinec*, *Ilja Muromec* a *gotwaldovec*. Zdůrazňuji, že tato poněkud groteskní sestava slov mi na mysli vytanula zcela bezděčně a samovolně bez jakékoli snahy ji svou vůlí ovlivnit. Přinášeji svědectví o době, ve které jsem studoval. Rychlost, s jakou se v mé mysli objevila, potvrzují, že ač jsem žádný z nich již velmi dlouhou dobu nepoužil, zůstala uchována velmi pevně v mé paměti.

Oprostím-li se od historických souvislostí, vybaví se mi slova *pitomec* a *blbec*, shodou okolností slova využitelná v každé epoše vývoje společnosti.

Podrobím-li svou paměť autocenzuře, dostávám se ke slově *pěvec* a *horolezec*, *poslanec*, *běžec*, *stoupenec*, *blíženec*, *vetřelec*, *střelec* anebo *plavec*. Uvedená podstatná jména jsou výrazy ryze českými a ke každému z nich lze nalézt příslušné sloveso (*plavec* – *plavat* a pod.).

Slovo *paliatívec* vzniklo pozoruhodnou syntézou řeckého slovního základu a české koncovky. Jde o nepřilíš zdařilý produkt jazykové technologie, která dala podobným způsobem vzniknout slovu *legislatívec*. Obě podstatná jména mají svůj základ v přídavných jménech, tedy: *paliatívni* – *paliatívec*, *legislatívni* – *legislatívec*.

Označení příslušných odborníků se standardně tvoří podle označení odpovídajících oborů. Například: *lingvistika* – *lingvista*, *geologie* – *geolog*, *pediatrie* – *pediatr*, *logopedie* – *logoped*, *urologie* – *urolog*. Vytvoření názvu odborníka v paliatívni medicíně by mělo být utvořeno od podobného jednoslovného názvu daného lékařského oboru, tedy *paliatologie* – *paliatológ*.

Snad se zahraniční kolegové neurazí, pokud použijeme v anglicky psaných abstraktech anebo v odborných článcích termíny *palliathology* a *palliathologist*.

Výše uvedené skutečnosti a závěry předkládám naší odborné veřejnosti ke zvážení. Já osobně jsem své rozhodnutí již učinil a mohu je formulovat takto: Proším všechny kolegyně a kolegy, kteří se paliatívni medicíně věnují, aby se používání slova

Paliat. med. liec. boles., 2012, 5(1): 32

paliatívec vystříhali a nevytvářeli v paměťových stopách stejně hlubokou brázdou, jakou mi v mé hlavě „vyoral“ *mičurinec*. Jednoznačně doporučuji nahradit výše uvedené slovo termínem *paliatológ* a pro odbornost, kterou jsme si zvolili za své povolání, pak termín *paliatologie*.

Občas používaný termín „hospicák“ pak doporučuji vyhradit pouze pro ryze neformální setkání *paliatológů* v pivnicích a vinotékách, pokud si na podobná setkání najdou čas. V psané podobě by bylo lépe se tomuto slovu raději vyhnout.

Literatura

Hugo J, Vokurka M. a spol. Velký lékařský slovník, Maxdorf 2002; 9: 1160.

Poděkování

Autor vyjadřuje upřímné poděkování řadě odborníků, s kterými výše uvedený lingvistický problém konzultoval. Jsou to především doc. Mgr. Bohumil Vykypěl, Ph.D., (Ústav pro jazyk český AV ČR), Mgr. Taťána Vykypělová, Ph.D., (Universität Wien, Institut für Slavistik) a Mgr. Martin Beneš (Ústav pro jazyk český AV ČR).

Hlavní dík za nevšední trpělivost a podporu patří panu Mgr. Pavlu Černuškoví, Ph.D., z Cyrilometodějské teologické fakulty UP v Olomouci.

Poznámka

Cílem autora v žádném případě není znevážit významné osobnosti z oblasti paliatívni medicíny a hospicové péče, které používají termíny, jež jsou v tomto článku kritizovány. Autor si je velmi dobře vědom vynikajících výsledků a mimořádných zásluh, kteří tito kolegové a kolegyně v našem státě v oblasti *paliatologie* dosáhli a pohlížejí na ně s upřímným respektem a úctou.

doc. MUDr. Miroslav Kala, CSc.

Hospic na Svatém Kopečku
Sadové náměstí 24, 772 00 Olomouc –
Sv. Kopeček
drkala@centrum.cz

